

ЖАРТІВЛИВІ НАСПИВИ У ВЕСІЛЬНО-ОБРЯДОВІЙ МІФОЛОГІЇ ПОТУР'Я (ЗАХІДНА ВОЛИНЬ)

Мета статті – дослідити жанрово-функційну модель жартівливих пісень та їхню трансляцію на соціально-побутове життя волинян крізь призму міфології весільно-ритуальної традиції Потур'я. **Методологія** дослідження полягає у застосуванні інтердисциплінарного підходу із залученням культурологічного, етнологічного, філософського та мистецтвознавчого методів аналізу. **Наукова новизна.** Вперше розглянуто роль жартівливих пісень та їхню обрядово-міфологічну семантику у весільному обряді Потур'я. **Висновки.** Жартівливий фольклор займає особливу нішу в усній народній творчості волинян. Цікавою з цієї точки зору виявилася і весільно-обрядова традиція Потур'я. До жартівливих пісень відносимо приурочені (ладканки, приспівки до поцілунку) і не приурочені (приспівки до танцю та столу). Кожен пісенний текст водночас може відігравати дві обрядові функції. Перша – транслуюча, котра коментує події, знімає табу на сороміщину, розкриває соціально-людські пороки, а також відкрито демонструє глузування, що у повсякденному «серйозному» житті може бути не зовсім прийнятним. Друга функція – розважально-комунікативна. Сюди можна віднести моменти передирок між друзками та свашками, перепій запорожцям, викуп нареченої, що являють собою різні сторони міфологічно-опозиційної структури «свій-чужий». Вивчення весільно-жартівливої пісенності Потур'я створює перспективу для подальших досліджень міфологічної семантики весільних пісень та їх драматургічної ролі у весільному ритуалі.

Ключові слова: жартівливі пісні, приспівки, ладканки, весільний обряд, Потур'я, розважально-комунікативна функція, транслуюча функція, міфологічна структура, «свій-чужий».

Шворак Інна Юрївна, аспірантка Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Шуточные напевы в свадебно-обрядовой мифологии Потурья (Западная Волянь)

Цель статьи – исследовать жанрово-функциональную модель шуточных песен и их трансляцию на социально-бытовую жизнь жителей Воляни сквозь призму мифологии свадебно-ритуальной традиции Потурья. **Методология** исследования заключается в применении интердисциплинарного подхода с привлечением культурологического, этнологического, философского и искусствоведческого методов анализа. **Научная новизна.** Впервые рассмотрена роль шуточных песен и их обрядово-мифологическую семантику в свадебно-обрядовой традиции Потурья. **Выводы.** Шуточный фольклор занимает особую нишу в устном народном творчестве Воляни. Интересной с этой точки зрения оказался и свадебный обряд Потурья. К шуточным песням относим приуроченные (посвященные ладканки, припевы к поцелую) и не приуроченные (припевы к танцу и столу). Каждый песенный текст одновременно может играть две обрядовые функции. Первая – трансляционная, которая комментирует события, снимает табу на посрамление, раскрывает социально-человеческие пороки, а также позволяет открыто демонстрировать насмешки, которые в повседневной «серьезной» жизни может быть не совсем приемлемым. Вторая функция – развлекательно-коммуникативная. Сюда можно отнести моменты шуточной перепалки между друзками и свашками, перепоя запорожцам, выкупа невесты, представляющие собой различные стороны мифологически-опозиционной структуры «свой-чужой». Изучение свадебно-шуточной песенности Потурья создает перспективу для дальнейших исследований мифологической семантики свадебных песен и их драматургической роли в свадебном ритуале.

Ключевые слова: шуточные песни, припевы, ладканки, свадебный обряд, Потурье, развлекательно-коммуникативная функция, транслирующая функция, мифологическая структура, «свой-чужой».

Shvorak Inna, postgraduate student, National Academy of Culture and Arts Management

Joke songs in Poturya wedding ritual mythology (Western Volyn)

The purpose of the article is to investigate the genre-functional model of joke songs and their translation into the social and everyday life of Volynians through the prism of the mythology of the wedding-ritual traditions of the Poturya. **The methodology** of the research consists in the application of interdisciplinary approach involving cultural, ethnological, philosophical and art-study methods of analysis. **Scientific novelty.** For the first time, the role of joke songs and their ritual-mythological semantics in the wedding ceremonial tradition of Poturya is considered. **Conclusions.** Humorous folklore occupies a special niche in the oral folk art of the Volynians. Interesting from this point of view is the wedding rite of the Poturya. To joke songs we refer the timed (ladkańki, invitation to the kiss) and not timed

(songs to the dance and the table). Each song text can play two ceremonial functions at the same time. The first one is transmitting, which comments on the actions, removes the taboo on shame, reveals social and human vices, and openly shows the ridicules, which in everyday "serious" life may not be quite acceptable. The second function is entertaining-communicative one. Here you can find the moments of the interrogation between the bridesmen and the groom's girlfriends, treats of uninvited guests, the ransom of the bride, which represent different sides of the mythological-oppositional structure of "us-them". The study of comic wedding singing of the Poturya creates a prospect for further research of the mythological semantics of wedding songs and their dramaturgy role in the wedding rituals.

Keywords: joke songs, invitation song, ceremonial wedding song, wedding rite, Poturya, entertainment-communicative function, transmitting function, mythological structure, "us-them".

Актуальність теми дослідження. Весілля – обряд народно-побутової традиції, котрий: густо пронизаний жартівливими діями, обрядами та піснями, а тому містить багаторівневі структури зі специфічною міфообрядовою семантикою; розкриває соціальне життя, побут та мислення наших предків.

Власне наспів, як структурно-семантична одиниця, в ритуалі «коментує» обрядодії та заповнює його сакральну-міфологічний простір. Тематика весільних жартівливих пісень на сьогодні є найменш вивченою не лише на території Західної Волині, але й на інших етнографічних теренах України. Ролі жартівливих наспівів (на відміну від обрядових) при розгляді весільної пісенності, як обрядової складової, приділялася до тепер незначна увага (частково ця тематика представлена у дослідженнях О. Галайчук [2], М. Кашуби [6], Т. Саварин [15]). З огляду на попередні дослідження, пов'язані з окресленою темою, можемо стверджувати про недостатню висвітленість (якщо не взагалі відсутність вивчення) такої самобутньої сфери родинно-побутового фольклору, як весільні жартівливі пісні та їхня семантика в обряді загалом, що без сумніву зумовлює актуальність даної публікації.

Мета роботи – дослідити жанрово-функційну модель жартівливих пісень та особливості їхньої трансляції на соціально-побутове життя волинян крізь призму міфології весільно-ритуальної традиції Потур'я.

Аналіз досліджень і публікацій. Специфіка обрядової семантики жартівливих пісень у весільному обряді Потур'я потребує методологічного запиту до культурно-філософських теорій сміху. Вперше поняття «сміхової культури», як один із напрямів культурологічних досліджень, запровадив М. Бахтін [1]. Проблема сміху була предметом психології [17], естетики [18], фольклорних досліджень [13]. Також різним аспектам сміху присвячені спеціальні наукові збірки праць – як вітчизняні [16], так і зарубіжні [19].

Аналітичною базою дослідження стали результати етнографічних експедицій авторки статті на територію басейну річки Турії 2011–2015 років (верхня та середня течії: Ковельський, Турійський, Володимир-Волинський, Локачинський райони). Територія Нижнього Потур'я на сьогодні є зоною вивчення сучасними львівськими етномузикологами, котрі частково досліджували питання весільних жартівливих наспівів в контексті проблематики власних наукових праць (Л. Добрянська [3], Б. Луканюк [10], Л. Лукашенко [11], Ю. Рибак [14]).

До тепер не існує єдиної жанрової класифікації весільних наспівів, оскільки жанр пісні часто визначає її функція – до уваги беруться обставини, за яких виконується наспів, а також тематика (зміст) пісенного твору [5, 173]. За системою, запропонованою С. Людкевичем та вдосконаленою пізніше Б. Луканюком, усі фольклорні твори запропоновано систематизувати за трьома критеріями: культурологічний, етнографічний (функціональний) та власне музичний [14, 152]. Для нашого дослідження в цілому найбільш підходить культурно-жанрова система С. Людкевича – Б. Луканюка. Такий підхід до вивчення народно-пісенної культури часто визначає загальні риси традиції. Проте кожен етнографічний регіон України має свої локальні особливості. Такою є і територія Потур'я, котра водночас частково представлена маргінальним субареалом між двома історико-етнографічними районами – Західним Поліссям та Поділлям. Тож, враховуючи локальну специфіку традиції басейну річки Турії, слід взяти до уваги також і методи аналізу фольклорного матеріалу вказаних суміжних територій (Підляшшя, Верхньоприп'ятський басейн). Об'єкт нашого дослідження – жартівливі весільні наспіви Потур'я – вимагає звернення до методів структурно-жанрового аналізу, котрим керуються дослідники київської та львівської етномузикологічних шкіл¹.

Виклад основного матеріалу. Весільно-обрядова традиція українців не була б такою різноманітною та неоднозначною, якби не містила жартівливо-розважальної складової у ритуальних діях та піснях. Це пояснюється, насамперед, особливістю людського буття та особистого досвіду світосприйняття. Утворюючи традицію, етнос природно наповнює увесь навколишній простір певними сенсами та різноманітними формами міфологічного мислення. Як зазначає дослідниця українського

народного гумору Надія Кириленко, «саме в сміховій культурі відбиті рефлексивні ознаки соціуму, вона є “живим організмом” соціокультурного простору. Це динамічне явище, завдяки якому ми можемо виявити головні тенденції суспільного розвитку та як їх інтерпретує народ» [7, 120].

Особливе місце серед жартівливих наспівів належить весільним приспівкам (так їх називають самі місцеві жителі)², котрі можуть виконуватися як окремими представниками, так і цілими групами родин. Такі пісні швидше виконували роль заклику «до танцю» або власне «під час танцю». Але окрім рухливо-танцювальної функції, зазначені наспіви нерідко виконувалися для запрошення «до поцілунку». Момент публічного поцілунку під час весільного застілля теж можна вважати виходом за межі табу. Часто гості соромилися цілуватися з чужою людиною, тому гості нареченої спеціально дразнили «своїх». Наприклад, мати нареченої жартома могла закликати до поцілунку дружку (подружку нареченої) зі старшим сватом (другом нареченого): [запис здійснено в с. Мирівичі Турійського р-ну]

Старша дружка гонорова, в неї губа паперова,
І не хоче цілувати, щоби губу не порвати.

Також гості жартома, у формі приспівки, зверталися за столом до старшого свата: [запис звідти ж]

Старший сват, старший сват, не вміє косити,
Він повиньон старшу дружку на руках носити.

«Кричалки», як називають їх місцеві жителі, часто мають характер голосного декламаційного вигукування, у якому чіткий ритм нерідко сполучений з емоційно підкресленими інтонаціями мовного походження (мелодична лінія часто вгадується приблизно).

Зафіксовані й приспівки зі зверненням до сватів, хазяйок, тещі, молодих та до дружби (старости). Для прикладу одна з таких: [запис здійснено в с. Старі Кошари Ковельського р-ну]

Не будемо пити тую бурачанку,
Нехай поцілує староста коханку.

Зустрічаються пісні-приспівки, що пов'язані між собою за змістом і під час танцю можуть виконуватися послідовно. Так, у селі Соловичі Турійського району зафіксовані дві приспівки, де друга доповнює першу:

1. Ой, наша Ганнуся, ой, наша мила,
До нашого колодязя по воду ходила.
2. До нашого колодязя, до нашої студки,
Хоч ходила, та не взяли соловицькі дурні.

Скоріше за все, таким чином не ставилися під сумнів розумові здібності самих хлопців, але демонструвалася певна образа на цілі родини з парубками за те, що не схотіли брати в невістки «свою» дівчину (односельчанку). Вочевидь, це може бути проявом локальних особливостей менталітету (тема заслуговує на окреме дослідження).

Звернімо увагу на виконання пісень-приспівок під час танцю. При розгляді ритмічної структури пісень з точки зору їх жанрової приналежності в обряді помітним видається той факт, що під час танцю-співу виконувалися власне ритмічно-регульовані наспіви³. Такий принцип взаємопроникнення А. Іваницький називає інтонаційним синкретизмом. Описуючи диференціацію типів архаїчної мелодики, вчений вказує на ритмічну регулярність, котра бере початок саме від форм танців і колективних дій [5, 41].

У весільних приспівках (як і загалом у жартівливих піснях) часто знімається табу на «сороміщину» та відбувається оголення соціально-людських пороків. Про подібний зв'язок музичної та соціальної складової свого часу писав І. Земцовський: «Якщо ми будемо розуміти соціальне достатньо широко і тонко, без вульгаризації та примітивізації, то визнаємо, що єдність музичного і соціального (соціальна семантика, соціальна детермінація музики, соціальний відбір і сприйняття того чи іншого середовища) відображає глибоку єдність культури та мислення. І тоді нам стане зрозуміло, що інтонація, як спілкування, включена в нерозривний ланцюжок: культура – мислення – поведінка» [4, 85].

За свідченням мешканців Потур'я, такі приспівки виконувалися у самий розпал весілля, «коли вже понапиваються»: [запис здійснено в с. Ставок Турійського р-ну]

Старша дружка дрібно скаче,
Вчора дала – тепер плаче,
Вчора дала за цибулю –
Тепер плаче, що «Не стулю!»

«Непристойності були елементом усіх ритуалів, що символізували відродження, перехід, отримання нового статусу. Лаяли та обливали нечистотами під час ініціаційних обрядів, ритуалів дефлорації, потлачу тощо. Віддавна вважали, що непристойні слова мають чудесну силу дзеркального (з точністю «до навпаки») відображення дійсності» [9, 197].

Розважальний характер приспівок визначають кілька причин: по-перше, пісні-приспівки обслуговували саме святково-розважальну частину весільного дійства (за столом та до танцю); по-друге, такій ритмічній структурі найбільше притаманні рухливість і простота викладення тексту, на відміну від деяких «лірико-драматичних» пісенних ритмотипів; по-третє, значну роль відіграє психологічний аспект, котрий, так би мовити, розкріпає розум, душу і тіло.

Зрідка приспівки могли проникати й у структуру лірико-драматичних моментів обряду, набуваючи таким чином іншого смислового наповнення. До прикладу, зразок із села Туропин Турійського району, який, за переконливим свідченням місцевої жительки Г. М. Тарасюк (1938 р. н.), супроводжував ритуал так званого обтанцювання молодії. Текст цієї приспівки безпосередньо пов'язаний з темою прощання молодії зі своїм дівочтвом та подружками:

1. Зелена ліщина жовті горішки,
2. Бувайте здорові мої товаришки.
3. Я між вами росла, як у лісі сосна,
4. Я заміж виходжу, а ви остаетесь.
5. А ви остаетесь, будете гуляти,
6. Будете гуляти, зиму проваджати.
7. Зиму проваджати, весну зустрічати.

Інформантка наголосила на тому, що обтанцювання молодії завершувалося приспівкою жартівливого характеру:

Ой, по всьому дружечки, по всьому, по всьому,
Задирайте спуднички та йдіте додому.

Цілком можливо, що такі змістові «модуляції» відігравали певну роль у драматургії весільного дійства: по-перше (як у цьому випадку), переводячи настрій учасників ритуалу в іншу, менш емоційно-напружену сферу, а по-друге – позначаючи завершення обрядового епізоду.

На відміну від пісень-приспівок, котрі за функційним навантаженням є поліфункціональними в принципі (виконуються незалежно від обставин застілля), приурочені тирадні наспіви в обряді Потур'я можуть супроводжувати як жартівливі, так і обрядові моменти весілля. Усі ці особливості можна віднести до комунікативної функції даного наспіву (перепій по дорозі до молодії, моменти викупу нареченої, дорога до церкви, дорога додому, зустріч молодих, перезва). До прикладу два пісенні тексти, котрі досить часто зустрічалися у Ковельському та Турійському районах:

1. Ми попа підманили,
За шлюб ни платили,
Дали йому черепків жменю,
Він сховав їх в кишеню,
Він думав що то гроші,	А то ж черепки хороші.
	2. Нима попа вдома,
Поїхав в ліс по дрова,
Рабею кобилийо,
З тупейо сокирийо.

В цих словах зображена насмішка над священиком, котрий по суті здійснює найважливіший із сакральних ритуалів – обряд вінчання. Як слушно зауважує Л. Панкова: «іманентна народній свідомості потреба у реалізації сміхової культури вступає в конфлікт з офіційною церковною ідеологією» [12, 17].

Звернімо увагу на композиційну структуру наспіву: його форма представлена пісенною шести- або семирядковою тирадою⁴, котра є поширеним різновидом пісенних ладканок (місцевих весільних пісень). Ця структура несе в собі не лише гумористично-комунікативну функцію, але й проходить музичним рефреном практично через усі «серйозні» ритуали весільного дійства. Таким є, наприклад, розплітання коси молодії: [запис здійснено в с. Стеблі Ковельського р-ну]

Брат косу розплітає,
Дрібненько вигортає,
Матінка ходить,
Рученьки ломить,
Косойки не боронить.

Поліфункціональність даного типу наспівів формує амбівалентне співіснування двох протилежностей – сфери серйозної та комічної (структура, що зустрічається досить часто протягом усього періоду весільних подій). Це все нагадує гру протилежностей, вивертання світу «навиворіт». Про таке

явище вперше написав М. Бахтін, аналізуючи середньовічну та Ренесансну карнавальну культуру в контексті творчості Ф. Рабле [1]. Вчений проаналізував культуру карнавалу і визначив три основні його риси, котрі можна прослідкувати й у весільному ритуалі Потур'я. Перша особливість – святковість сміху (тобто всенародність): співати жартівливі пісні можуть всі бажаючі і реагувати так само всі; друга – універсальність: сміх може бути направлений на всіх і на все (навіть на самого себе: наприклад, приспівка із с. Затурці Локачинського району з текстом «ой, випила, вихилила/ сама себе похвалила/ що я й доброго роду/ п'ю горілочку як воду»); третя – амбівалентність сміху: водночас поєднані тріумф і насмішка, заперечення і ствердження.

Характерною особливістю тирадних наспівів є проникнення в моменти ритуальних зіткнень двох весільних родів: перепій запорожцям, викуп нареченої, передирки свашок та дружок за столом. Тут спостерігається своєрідне змагання, котре водночас ретранслює опозиційну міфологічну структуру «свій-чужий». Наприклад, момент передирок (переспівів) дружок та свашок транслює діалог в улесливо-ігровій формі:

Свашки:

Їжте, дружечки, їжте, (2)
Хоч в долоні ріжете,
Щоб долоні шеміли,
Щоб ви знали що їли.

Дружки:

Ще ж бо ми не шальоні, (2)
Щоб різати в долоні,
Як будемо шальоні,
Будем різати в долоні. (2)

В моменти, пов'язані з обміном калачами (або іншими подарунками, наприклад, медом та горіхами) між дружками та свашками, вищезазначена опозиційна структура набуває характеру незгоди і заперечення:

Ми їхали вулицями, (2)
У вас вулиці тіснії,
У вас собаки лихії,
Як стали брехати,
Мусили калач дати. (2)

Свасюненко наша, (2)
Неправдонька ваша,
В нас вулиці не тіснії,
В нас собаки не лихії,
Гадайте, не гадайте,
Наше до нас віддайте.

Проте, порівняно з моментами весільного застілля, під час обряду викупу нареченої або перепою запорожцям (тим, кого не запросили на весілля) помітне виразне протиставлення одного табору іншому. Така підсиленість може свідчити про те, що у першому випадку відбувається зіткнення двох ще чужих один одному родів (до моменту вінчання молодят):

Наїхала Литва,
Буде між нами битва,
Будемо войовати,
Ганнусю не 'ддавати.

Інший момент напруження пов'язаний з опонентами-односельчанами, котрі перед викупом перекидають дорогу весільному поїзду молодого і просять компенсацію у вигляді горілки та хліба за те, що їх не запросили на весілля.

Тож, як виявилось, не «карнавалом» єдиним живе весільний обряд Потур'я. Так само, як проявляється колективна природа у весільному ритуалі, існує соціально-міфологічна складова, котра постійно намагається витіснити колективний сміх протиставленням однієї юрби іншій. Таке протистояння відбувається постійно між представниками двох родів і є типовим супроводом весільних подій, зокрема, на Потур'ї.

Висновки. Жартівливий фольклор займає особливу нішу в усній народній творчості волинян. З одного боку, весільний обряд вміщує їхній ментальний код, зі своєю специфічною структурою соціально-побутових норм, з іншого – формує платформу, на якій в один момент виключається табування соціально-громадського життя та розкріпачується свідомість. Аналіз жартівливої тематики весільних пісень дозволив класифікувати весільно-обрядову пісенність Потур'я за жанрово-функційним принципом на дві основні групи: приурочені (приспівки до поцілунку, ладканки) та неприурочені (приспівки до столу, до танцю). Окрім того, регіональною особливістю є амбівалентність однієї пісенної ладканки (тирадної структури), котра відіграє у ритуалі подвійну функцію. З одного боку, за допомогою жартівливих ситуацій формується основа міфологічної структури «свій-чужий» у трьох пісенно-тематичних різновидах (*улесливо-ігровий, незгода/заперечення та войовничо-протиставний*); з іншого – це своєрідний референс, котрий може супроводжувати лірико-драматичні моменти весілля. З цієї точки зору жартівлива пісенність є показовою щодо семантичного наповнення весільно-обрядової традиції Потур'я і не лише відіграє розважально-комунікативну функцію, але й

транслює міфологічну структуру «свій-чужий», котра своєю чергою формує складову ментального мислення волинян.

Примітки

¹ Особливої уваги заслуговують дослідження суміжних територій Потур'я І. Клименко [7], Л. Лукашенко [10], Ю. Рибак [13].

² Про достатньо широке розповсюдження пісень-приспівок у західному регіоні свідчать численні знахідки дослідників суміжних територій (Північне Підляшшя та Верхня Прип'ять). Приміром, праця Л. Лукашенко «Традиційні пісні українців північного Підляшшя» містить окремий розділ під назвою «Приспівки». Дослідниця віднесла сюди 2-3-рядкові наспіви; в процесі експедиції до Ковельського і Турійського районів наспіви з подібною ритмічно-текстовою основою зустрілися також і авторці цієї статті («Старший сват», «Тішилися воженьки», «Вийди, мати, подиви») [11; 152, 154].

³ Ритмо-композиційна структура 442, а також структура коломийкоподібного типу 4462.

⁴ У сучасних фольклорних дослідженнях пісенна форма тиради, завдяки багаторядковості пісенного тексту та своєрідних музично-композиційних особливостей, отримала назву Великої Кільцевої Форми (ВКФ) і має своє ритмо-композиційне позначення /Г7/.

Література

1. Бахтин М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. Москва : Худ. литература, 1990. 543 с.
2. Галайчук О. Жартівливі весільні співанки села Домашів Сокальського району Львівської області. Міфологія і фольклор: з поля фольклору й етнографії. 2015. № 3-4. С. 135-145.
3. Добрянська Л., Луканюк Б. Спроба типології весільних ладканок і пісень Західного Полісся та Західної Волині. Четверта конференція дослідників червоноруських (галицько-володимирських) та суміжних земель. Львів, 1993. С. 45-51.
4. Земцовский И. И. Человек музицирующий – человек интонирующий – человек артикулирующий. Новый круг. 1992. № 1. С. 84-88.
5. Іваницький А. Українська музична фольклористика (методологія і методика): навч. посіб. Київ : Заповіт, 1997. 392 с.
6. Кашуба М. Українська жартівлива народна пісня в контексті гендерного аналізу культури. Людина на межі смішного і серйозного : зб. наук. праць з філософії та філології. Одеса, 2005. Вип. 7. С. 119-124.
7. Кириленко Н. Еволюційний характер народного гумору як національного коду українців. Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство). 2016. №1 (17). С. 120-123.
8. Клименко І. Ритмоструктурна систематика весільних мелодій українсько-білоруського мелоареалу (Погляд з Прип'ятьського Полісся). Проблеми етномузикології. Київ, 2004. Вип. 2. С. 135-165.
9. Косюк О. М. Дискурс народної сміхової культури: від Гоголя до сучасності. Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. Сер. Літературознавство. 2008. № 14. С. 192-199.
10. Луканюк Б. Питання методики географічного етномузикознавства й етнографічне регіонування західноукраїнських земель. Тези наук. повідомлень Першої конференції дослідників народної музики західноукраїнських земель / упоряд. Б. Луканюк. Львів, 1990. С. 5-8.
11. Лукашенко Л. Традиційні пісні українців північного Підляшшя / упоряд., вступ. ст. і нотні транскрипції Л. Лукашенко; заг. ред. Б. Луканюка. Львів, 2006. 308 с.
12. Панкова Л. Сміхова культура України в контексті сучасних трансформаційних процесів : автореф. дис. ... канд. філософ. наук. Харків, 2008. 31 с.
13. Пропп В. Проблемы комизма и смеха. Ритуальный смех в фольклоре (по поводу сказки о Несмеяне). Москва : Лабиринт, 1999. 288 с.
14. Рибак Ю. Жанровий склад верхньоприп'ятьських обрядових пісень. Народна творчість та етнографія. 2005. № 4. С. 60-65.
15. Саварин Т. Лемківські весільні обрядові пісні в міжетнічному контексті. Філологія. Літературознавство. Наукові праці [Чорноморського державного університету ім. Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер. Філологія. Літературознавство. Миколаїв, 2011. Т. 170. Вип. 158. С. 73-76.
16. Скіданова В. Гумор у фольклорній творчості українського народу. Людина на межі смішного і серйозного: зб. наук. праць з філософії та філології. Одеса, 2005. Вип. 7. С. 111-118.
17. Chapman Antony J. Foot, Hugh C. Humor and Laughter: Theory, Research and Applications. Taylor&Francis Group. London: Routledge. 347 p.
18. Bergson Henri. Laughter. London: Macmillan & Co., 1911. 411 p.
19. Gregory J. The Nature of Laughter. Taylor&Francis Group. Reprint. London: Routledge. 1999. 245 p.

References

1. Bakhtin, M. (1990). The creativity of Francois Rabelais and the popular culture of the Middle Ages and the Renaissance. Moscow: Hood literature [in Russian].
2. Galaychuk, O. (2015). Humorous wedding songs of Domashiv village of Sokalsky district of Lviv region. Mythology and folklore: from the field of folklore and ethnography, 3-4, 135-145 [in Ukrainian].

3. Dobrianska, L., Lukanyuk, B. (1993). An attempt of the typology of wedding songs of Western Polissya and Western Volhynia. The fourth conference of researchers of the Chervonurians (Galician-Volodymyrsky) and adjacent lands. Lviv, pp. 45-51 [in Ukrainian].
4. Zemtsovsky I. (1992). The musician – the person intonating – the person articulating. The new circle, 1, pp. 84-88 [in Russian].
5. Ivanitsky, A. (1997). Ukrainian folk music (methodology and method): teach. manual Kyiv: Testament [in Ukrainian].
6. Kashuba, M. (2005). Ukrainian humorous folk song in the context of gender analysis of culture. Man at the edge of a funny and serious, 7, pp. 119-124 [in Ukrainian].
7. Kyrylenko, N. (2016.) Evolutionary character of national humor as a national code of Ukrainians. Scientific Herald of Nikolayev National Univerity named after V. Sukhomlynsky. Philological sciences (literary studies), 1 (17), pp. 120-123. [in Ukrainian].
8. Klymenko, I. (2004). Rhythmostructural systematics of wedding melodies of the Ukrainian-Belarusian meloreal (View from the Pripyat Polissya). Problems of ethnomusicology. Kyiv, 2, pp. 135-165 [in Ukrainian].
9. Kosyuk, O. (2008). Discourse of folk laughing culture: from Gogol to the present. Scientific Journal of the Volyn State University named after Lesya Ukrainka. Ser. Literary studies, 14, pp. 192-199 [in Ukrainian].
10. Lukanyuk, B. (1990). Problems of methodology of geographic ethnomusicology and ethnographic region of Western Ukrainian lands. Abstracts of Papers. The First Conference of Folk Music Researchers of Western Ukrainian Lands, pp. 5-8 [in Ukrainian].
11. Lukashenko, L. (2006). Traditional songs of Ukrainians of northern Podlasie. Lviv [in Ukrainian].
12. Pankova, L. (2008). Smykhova Culture of Ukraine in the Context of Modern Transformation Processes. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
13. Propp, V. (1999). Problems of comedy and laugh. Ritual laughter in folklore (about the fairy tale about Nesmeyan). Moscow: Labyrinth [in Russian].
14. Rybak, Y. (2005). Genre composition of Upper-Pripyat ritual songs. Folk art and ethnography, 4, pp. 60-65 [in Russian].
15. Samarin, T. (2011). Lemkiv Wedding Ceremonial Songs in the Interethnic Context. Philology. Literature studies. Scientific works [Black Sea State University named after Petro Mohyla complex "Kyiv-Mohyla Academy"]. Ser. Philology. Literary studies. Vol. 170. Nikolaev, 158, pp. 73-76 [in Ukrainian].
16. Skidanova, V. (2005). Humor in the folk art of the Ukrainian people. Man on the verge of a funny and serious: Collection of scientific works on philosophy and philology. Odesa, 7, pp. 111-118 [in Ukrainian].
17. Chapman Antony, J. Foot, Hugh, C. (1995). Humor and Laughter: Theory, Research and Applications. Tailor&Francs Gropup. London: Routledge [in English].
18. Bergson, Henri. (1911). Laughter. London: Macmillan & Co [in English].
19. Gregory J. (1999). The Nature of Laughter. Tailor&Francs Gropup. Reprint. London: Routledge [in English].

Стаття надійшла до редакції 15.09.2018 р.